

Беш вақт намоздан бошқа фарз намоз йўқ | Ҳадис дарслари (265-дарс)

19:00 / 17 январь 1482

هَلْ لَّا ذِي بُعْ نَبَّ عَ خَلَطُ نَع
ءَاجُ لُوقِي هُنَّ عَ هَلْ لَّا يَضَر
يَلَّصَ هَلْ لَّا لُوسَرَّ يَلَّ لُجَر
لَهْ أ ن م مَّ لَسَوِ هَيْ لَعُ هَلْ لَّا
ي وَدُعُ مَسِي سَ أ ر لَ أ رِيَّ أَ ثِ دُجَن
لُوقِي أ م هَقْفِي أ لَوِ هِتْ وَص
نَعُ لَ أَسِي وَهْ إِذِ إِفْ أ ن دَ يَّ تَح

هَلْ لَأُلُوسَرَّ لَأَقَفْ ، مَأَلُسُ إِلَا
مَلَّسَوِ هَيْلَعُ هَلْ لَأُيَلَّصْ
مُؤَيُّلَا يِفِّ تَأَوَّلَصُ سُمَّخ
يَلَّعُ لَهْ : لَأَقُ ، هَلْ لَأُيَلَّو
بَعَّوْطُتْ نَأُ لَأُ ، لَأَقُ ؟ هُزْيَغ
يَلَّصْ هَلْ لَأُلُوسَرَّ لَأَقَفْ
مَأَيَّصَوِ : مَلَّسَوِ هَيْلَعُ هَلْ لَأُ
هُزْيَغُ يَلَّعُ لَهْ : لَأَقُ ، نَأَضَمَّر
رَكَدَّو بَعَّوْطُتْ نَأُ لَأُ ، لَأَقُ
هَلْ لَأُيَلَّصْ هَلْ لَأُلُوسَرُّ هَلْ
لَهْ : لَأَقُ ، هَلْ لَأُكُزَلَا مَلَّسَوِ هَيْلَعُ
نَأُ لَأُ ، لَأَقُ ؟ هُزْيَغُ يَلَّعُ
وَهُوْ لُجُّرَلَا رَبُّ دَأْفُ لَأَقُ بَعَّوْطُتْ

أَذْهَ يَلَعُ دِيْزَا أَلْ هَلْ لَأَوْ لُوقِي
هَلْ لَأَوْ لُوسَرَ لَأَقُ ، صُقْنَ أَلْ وَ
مَلَسَ وَ هَيْلَعُ هَلْ لَأَوْ لُوقِي
ةَسْمَخْلَأْ هَأَوْرَ . قَدَصُ نِإِ حَلْفَأْ
يِ ذِمَّرْتِ لَأِ لَأِ

Толха ибн Убайдуллоҳ розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ҳузурларига аҳли Нажддан бир одам келди. Унинг сочлари тўзиган, овозининг ғўлдираётгани эшитилар эди-ю, нима деяётганини фаҳмлаб бўлмас эди. Яқин келан эди, қарасак, у Ислом ҳақида сўраётган экан. Бас, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Бир кеча-кундузда беш вақт намоз», дедилар.

«Менинг бўйнимда ундан бошқаси ҳам борми?» деди.

«Йўқ. Магар ўз ихтиёринг бўлса», дедилар.

Сўнг Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Рамазон рўзасини тутиш», дедилар.

«Менинг бўйнимда ундан бошқаси ҳам борми?» деди.

«Йўқ. Магар ўз ихтиёринг бўлса», дедилар.

Сўнгра Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам унга закотни зикр қилдилар.

«Менинг бўйнимда ундан бошқаси ҳам борми?» деди.

«Йўқ. Магар ўз ихтиёринг бўлса», дедилар.

Бас, ўша одам:

**«Аллоҳга қасамки, мана шундан зиёда ҳам, кам ҳам қилмайман»,
дея орқага қайтди.**

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам:

«Агар гапида содиқ бўлса, ютди», дедилар».

Бешовларидан фақат Термизий ривоят қилмаган.

Бу ҳадисда ҳикоя қилинаётган ҳодиса жуда ҳам машҳур. Ўша аъробийнинг исми Замом ибн Саълаба эди. Ҳадиснинг бошқа бир ривоятида: «Биз масжидда ўтирган эдик. Бирдан бир одам туя миниб, масжидга кириб келди. Туясини чўктириб, ерга тушди-да, «Қайси бирингиз Муҳаммад? Мен Бани Саъд ибн Бакрлик Замом ибн Саълабаман», деди», дейилган.

Нажд араб юртларидан бирининг номи бўлиб, Тухама билан Ироқнинг орасида жойлашган. Ҳозирда у ер Саудия Арабистони ҳудудига қарашли бўлиб, наждликлар ўша вақтларда саҳровий бўлганлар. Ҳадиси шарифда:

**«Унинг сочлари тўзиган, овозининг ёлдираётгани эшитилар эди-ю,
нима деяётганини фаҳмлаб бўлмас эди»,** деб васф қилиниши ҳам шуни кўрсатади.

Замом ибн Саълаба яқин келиб, яхшироқ гапирганидан кейингина унинг Ислом ҳақида сўраётгани маълум бўлди. Пайғамбаримиз унга намоз, рўза ва закотни баён қилдилар, унинг саволларига ҳам жавоб бердилар. Бошқа ривоятларда келтирилишича, шариат амалларини баён қилиб берганлар.

Сухбатнинг охирига келиб, Замом ибн Саълаба Пайғамбаримиз соллalloҳу алайҳи васаллам баён қилиб берган ўша нарсаларга оширмай ҳам, камайтирмай ҳам, тўлиқ ва тўғри амал қилишга аҳд қилиб, Аллоҳнинг номи ила қасам ичиб, чиқиб кетади.

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам:

«Агар гапида содиқ бўлса, ютди», дедилар».

Инсоннинг икки дунёдаги ютуғига сабаб бўладиган шариат амалларининг биринчиси сифатида намоз зикр қилинганлиги учун ҳам бу ҳадиси шариф ушбу фаслда келтирилди.

Ҳадисдан олинадиган фойдалар:

1. Ислоннинг ҳукмларини ўрганиш учун зарур бўлса, вақт, куч, маблағ сарфлаб узоқ юртларга сафар қилиш кераклиги.
2. Намоз Ислоннинг руқнларидан бири эканлиги.
3. Бир кеча-кундузда беш вақт намоз фарз эканлиги.
4. Беш вақт намоздан бошқа фарз намоз йўқлиги.
5. Рамазон рўзаси Ислоннинг руқнларидан бири эканлиги.
6. Рамазон рўзасидан бошқа фарз рўза йўқлиги.
7. Закот Ислоннинг руқнларидан бири эканлиги.
8. Закотдан бошқа молиявий фарз ибодат йўқлиги.
9. Зарурат бўлмаса ҳам, Аллоҳнинг номи ила қасам ичиш мумкинлиги.

Замом ибн Саълаба шундай қилди. Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам эса буни инкор қилмадилар.

10. Мазкур нарсаларни тўлиқ ва доимий адо этишнинг ютуққа сабаб бўлиши.
11. Ушбу ҳадисда «Иймон келтирса бўлди, амал қилмаса ҳам, намоз ўқимаса ҳам, рўза тутмаса ҳам бўлаверади», дейдиган ботил Муржиъа мазҳабига кучли раддия бор.

Биз эътибор қилишимиз лозим бўлган нарсалардан яна бири – ютуққа эришишга сабаб бўладиган амаллар фақат намоз, рўза ва закотдангина иборат эмаслиги. Шу ҳадиснинг Имом Бухорий қилган бошқа ривоятида:

«Бас, Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам унга Ислон шариати ҳақида хабар бердилар. У эса «Аллоҳ менга фарз қилган нарсалардан кам ҳам, зиёда ҳам қилмайман», деб, қайтиб кетди», дейилган.

Ислон шариати ва Аллоҳ фарз қилган нарсалар мазкур уч амалдан бошқа кўпгина нарсаларни ҳам ўз ичига олиши ҳаммага маълум.

Усул қоидаси бўйича, бир ҳадисни икки ровий ривоят қилган бўлса, улардан биридаги зиёда иккинчи ривоятни ўзгартириб юбормаса, у қабул қилинади. Чунки ровийлар ҳадиснинг бир қисмини эшитмай қолган, унутган ёки ҳолатга қараб, қисқартириб айтган бўлади.

Мисол учун, намоз ҳақида сўз бораётган мажлисда бир ровий ўзи билган узун ҳадиснинг фақат намозга тегишли жойини айтган бўлиши мумкин. Шунинг учун бошқа оят ва ҳадисларда баёни келган фарзларни ҳам унутмаслигимиз керак бўлади.

«Ҳадис ва ҳаёт» китобининг 4-жузи асосида тайёрланди.